

บทคัดย่อ

ปัจจุบันหลายประเทศได้หันมาใช้ “อำนาจอย่างอ่อน หรือ soft power” เพื่อเสริมสร้างเสน่ห์และอำนาจเชิงโน้มน้าว งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์ ทรัพยากร และการดำเนินการเพื่อเพิ่ม soft power ของญี่ปุ่น จีน และเกาหลีใต้ (ต่อจากนี้จะเรียกว่า เกาหลี) ซึ่งจัดเป็นชาติมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกที่พยายามขยายอำนาจและอิทธิพล โดยเฉพาะต่ออาเซียนที่กำลังกลายเป็นเวทีประลองอำนาจของทั้งสามชาติ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้และเป็นข้อเสนอแนะทางนโยบายแก่ฝ่ายไทยในการรับมือ และเป็นบทเรียนที่ไทยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อประเทศเพื่อนบ้านได้ ในการวิเคราะห์ใช้กรอบแนวคิด soft power ของ โจเซฟ นาย (Joseph Nye) ที่แบ่งทรัพยากร soft power ออกเป็น 3 ด้าน คือ วัฒนธรรม ค่านิยม และนโยบายต่างประเทศ โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบความเข้มแข็งของ soft power แต่ละประเทศ และเสริมด้วยผลสำรวจความคิดเห็นของชาติอาเซียน

จากการศึกษาพบว่า ในภาพรวมญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีทรัพยากร soft power เข้มแข็งที่สุด ทั้งด้านวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น พิธีชงชาและการจัดดอกไม้ ซึ่งสะท้อนสุนทรียศาสตร์แบบญี่ปุ่น และวัฒนธรรมสมัยนิยม เช่น การ์ตูนมังงะ อนิเมะ เกม อาหาร แฟชั่น และดารานักร้อง นอกจากนี้ นโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นที่มุ่งให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ การแบ่งปันความเชี่ยวชาญในการจัดการภัยพิบัติ และการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (ODA) ก็ล้วนแต่เสริมสร้าง soft power ของญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น ญี่ปุ่นจึงเป็นประเทศที่มีภาพลักษณ์เชิงบวกในทรรสนะของชาวอาเซียนมากกว่าจีนและเกาหลี

ในขณะที่จีนและเกาหลีใต้ได้มีความเข้มแข็งของ soft power ในระดับที่ใกล้เคียงกัน โดยจีนเป็นประเทศที่มีจุดเด่นในเรื่องวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น อาหาร การแสดง การแพทย์แผนจีน และประเพณีต่างๆ ที่คนจีนโพ้นทะเลเป็นส่วนสำคัญในการเผยแพร่วัฒนธรรมจีน แต่ในด้านค่านิยมและนโยบายต่างประเทศยังไม่สามารถเสริมสร้าง soft power ให้แก่จีนได้มากนัก โดยมีอุปสรรคสำคัญ คือ การดำเนินนโยบายที่ตรงข้ามกับที่ได้ประกาศไว้ กล่าวคือ แม้จีนจะเน้น “การผงาดขึ้นอย่างสันติ” (Peaceful Rise) และ “นโยบายเพื่อนบ้านที่ดี” (Good Neighbor Policy) แต่กลับมีนโยบายที่แข็งกร้าวมากขึ้น ตลอดจนการขาดความชัดเจนและความต่อเนื่อง เห็นได้ในสมัยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ที่ให้ความสำคัญกับการใช้ soft power น้อยกว่าในสมัยของ หูจิ่นเทา

ในส่วนองเกหฬลลมีวัฒนธรรมสมัยนิยม เช่น ละคร ภาพยนตร์ ดนตรี และเกม เป็นทรัพยากร soft power หลัค เพราะเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง โดยความสำเร็จจากการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นอีกหนึ่งทรัพยากรที่ช่วยเสริมสร้างเสน่ห์ให้แก่ประเทศ อย่างไรก็ตาม เกหฬลลประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดความชัดเจนและความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบาย soft power เช่นเดียวกับจีน เห็นได้ในสมัยของประธานาธิบดี ปัก กิ้น-ฮเย ที่ลดทอนการใช้ soft power ในฐานะแกนหลักในการดำเนินนโยบายต่างประเทศลง โดยหันมาให้ความสำคัญกับนโยบายเศรษฐกิจบนพื้นฐานของแนวคิดการ “ทูตค้าขาย” (Sale Diplomacy) ดังนั้นในภาพรวมเกหฬลลมักเน้นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ประเด็นเกหฬลลเหนือ และมีความใกล้ชิดกับสหรัฐมากกว่าที่จะดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างแข็งขันและต่อเนื่อง

Abstract

In the 21st century, many countries came to use “soft power” to increase their charm and co-optive power. This research studies policies, strategies, resources, and implementations that East Asian powerhouses, namely Japan, China and South Korea (henceforth, Korea), employ to enhance their soft power. The three countries are trying to extend their power and influences, especially in Southeast Asia which has become the stage for power competition. The research aims to create knowledge and policy recommendations for Thailand to cope with the race on soft power as well as to provide some lessons for foreign policy-making towards neighboring countries. Adopting Joseph Nye’s concept on “soft power” which divides soft power resources into three categories: culture, values, and foreign policy, this research also compares the strengths of soft power resources among the three countries, supplemented by opinion surveys conducted on people of ASEAN.

The research found that Japan processes the strongest soft power resources both on traditional culture (e.g. tea ceremony and flower arrangement, which convey Japanese aesthetics) and popular culture (e.g. Manga, Anime, game, food, fashion, and celebrity). Moreover, Japanese soft power is also being reinforced by its foreign policies for example, promoting human security, sharing experiences from disaster management, and Official Development Assistance (ODA), all of which aim to cope with non-traditional threats. Thus, Japan has more positive image than those of China and Korea in ASEAN people’s views.

China and Korea have a similar degree on the strength of soft power. China is outstanding in term of traditional culture, e.g. food, traditional performance, traditional Chinese medicine, and other customs. Overseas Chinese are important for disseminating Chinese cultures. However, China’s values and foreign policies rarely support China’s soft power because its action often fails to comply with policy declaration. Though underlining “Peaceful Rise” and “Good Neighbor Policy”, China lately comes out more with aggressive policy during Xi Jinping’s tenure. China’s soft power policy seems to lack of clarity and continuity. Obviously, the incumbent leader apparently uses less soft power resources in foreign policy.

Korea, meanwhile, has two major soft power resources to increase Korea's charisma. Firstly, Korean popular culture (e.g. soap opera, movie, music and games) has been popular in East Asia. Secondly, the development success in both economy and democracy is also widely admired. However, similar to China, Korea's soft power policies tend to lack of clarity and continuity since President Park Geun-hye apparently reduces the use of soft power as the core of foreign policy. The new president turned to focus on economic policies based on "Sale Diplomacy". Generally, Korea's foreign policy has a tendency to prioritize economic benefits, the North Korea issue, and keeping close ties with the United States, rather than pursuing its foreign policy in an active and continuous manner.